

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่ และ 2) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเอกพันธ์และแบบสะดวก รวบรวมข้อมูลด้วยการจัดสนทนากลุ่มโดยจัดกลุ่ม ๆ 8-12 คน จำนวน 6 กลุ่ม เครื่องมือวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงประเด็นและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จำนวนผู้เรียนมากเกินไป เรียนรู้แบบบรรยายมากกว่าพัฒนาทักษะอย่างจริงจัง และสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ควรจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย การได้แก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง การตั้งคำถามเชิงคิดวิเคราะห์เพื่อให้ทำงานกลุ่ม การเรียนรู้แบบทำงานเป็นทีม และใช้การสะท้อนคิดรายบุคคล

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ชั้นเรียนขนาดใหญ่

Abstract

This study employed a qualitative research approach with the following objectives: (1) to examine the problems and existing conditions of teaching and learning management aimed at developing entrepreneurial skills among students enrolled in general education courses conducted in large-class settings; and (2) to explore instructional approaches that effectively enhance entrepreneurial skills in general education courses designed for large classes. The key informants consisted of first- and second-year undergraduate students enrolled in general education courses. The participants were selected using homogeneous sampling and convenience sampling techniques. Data were collected through focus group discussions, with each group comprising 8–12 participants, resulting in a total of six focus groups. The research instrument was a focus group discussion guide. Data analysis was conducted using thematic analysis, and data credibility was ensured through triangulation. The findings revealed that the major problems and existing conditions of teaching and learning management in large classes included an excessive number of students, a predominant reliance on lecture-based instruction rather than the systematic development of skills, and classroom environments that were not conducive to active learning activities. Regarding instructional approaches for large-class settings, the results indicated that learning should be designed to engage students in a variety of learning activities. These included problem-solving based on real-world situations, the use of analytical and critical questioning to promote group work, team-based learning, and the incorporation of individual reflection as part of the learning process.

Keywords: Development of Teaching and Learning Management; General Education Courses; Large-Class Settings

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสำหรับนิสิตชั้นปี 1 ทุกคนมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 โดยทักษะการประกอบการอาจกล่าวได้ว่าเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนานิสิตผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 โดยเฉพาะรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกหลาย ๆ วิชา เนื่องจากเป็นหมวดวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องทั่วไปที่ใกล้ตัวให้เข้าใจเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองสู่สังคมโลก สำหรับมหาวิทยาลัยทักษิณ ได้นำเสนอรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (Thaksin University, 2024) โดยครอบคลุมทักษะศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะบัณฑิตพึงประสงค์ ได้แก่ สมรรถนะการคิดวิเคราะห์ การบริหารจัดการตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยี คุณธรรมจริยธรรม ความรอบรู้กว้างขวาง และทักษะการสื่อสารและภาษา เพื่อสร้างบัณฑิตที่ใฝ่รู้ มีคุณภาพ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมโลก ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนจึงต้องออกแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านไปพร้อม ๆ กันให้ได้ โดยที่ผู้เรียนต้องเข้าใจและรับรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะแต่ละด้านไปพร้อม ๆ กัน

ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในวิชาศึกษาทั่วไปที่มีชั้นเรียนขนาดใหญ่ การจัดการเรียนการสอนได้ปฏิบัติตามนโยบายของมหาวิทยาลัยโดยใช้การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการหลาย ๆ เทคนิค ได้แก่ การระดมสมอง การทำโครงงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำเสนอแบบกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนแนวคิดและวิธีการปฏิบัติในสถานการณ์จริงขององค์การภาครัฐกิจในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กร จากการสังเกตและเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่า ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียนมากกว่า 150 คนขึ้นไปการเรียนการสอนค่อนข้างมีข้อจำกัดและผู้เรียนอาจไม่ได้สนใจฟังการบรรยายทำให้เมื่อต้องลงมือฝึกปฏิบัติจึงได้ผลลัพธ์จากการเรียนรู้แตกต่างกันไป หากผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติตามโจทย์ที่มอบหมายอาจมีผลกระทบต่อการทำงานในอนาคตที่ผู้เรียนทุกคนต้องไปทำงานในองค์การภาครัฐและเอกชน สำหรับผู้สอนจึงเห็นปัญหานี้และเห็นว่าการทำงานวิจัยในชั้นเรียนหรือทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ได้คำตอบเพื่อการปรับแก้ไขวิธีการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเพื่อฝึกปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนได้อีกแนวทางหนึ่ง

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง “วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนขนาดใหญ่ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ” ผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีชั้นเรียนขนาดใหญ่ที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ตอบโจทย์การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ปัญหาวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาและสภาพการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการควรเป็นอย่างไร
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใดจึงเหมาะสมกับบริบทของห้องเรียนขนาดใหญ่รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่มุมมองของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่มุมมองของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Kemmis, McTaggart & Nixon (2014) ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning Approach) ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติ ผู้สอนจึงต้องมีการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) หรือที่เรียกว่าวงจร Plan □ Act □ Observe □ Reflect (PAOR) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และใช้แนวคิดของ Neck & Greene (2011) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้านการประกอบการเป็นกระบวนการพัฒนาวิธีคิดและวิธีปฏิบัติของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือทำจริง การเผชิญกับความไม่แน่นอน และการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบ สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการเติมเต็มศักยภาพตนเองของ Ryff (1989) ที่กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคคลเป็นการเติมเต็มศักยภาพที่จากกระบวนการภายในที่รับรู้การกระทำของตนเองที่นำไปเพื่อเพื่อความก้าวหน้า การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ การสะท้อนแนวคิดมนุษยนิยมที่ให้บุคคลคิดกับตัวเองในเชิงบวกโดย “ควรได้เติมเต็มศักยภาพของตนเอง” เพื่อนำความสุขในการดำเนินชีวิต หรือเรียกว่า ความผาสุกทางจิตวิทยา (Psychological Well-Being) การที่บุคคลจะเติบโตและพัฒนาศักยภาพของตนต้องผ่านเงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ 1) การยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) 2) การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่น 3) ความเป็นอิสระในการตัดสินใจ (Autonomy) 4) การควบคุมและจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Mastery) 5) การมีเป้าหมายและความหมายในชีวิต (Purpose in Life) 6) การเติบโตและพัฒนาตนเอง (Personal Growth)

2 แนวคิดของ Kemmis, McTaggart & Nixon (2014) ที่เสนอว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาการปฏิบัติงานจริงของผู้ปฏิบัติโดยเฉพาะในบริบททางการศึกษา ซึ่งผู้สอนมิได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นผู้เรียนรู้และผู้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการไตร่ตรองและการมีส่วนร่วม แม้ในการจัดการเรียนการสอนอาจก่อให้เกิดปัญหาบางประการที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยที่ผู้สอนไม่คาดคิดว่าจะเป็นปัญหาที่ต่อเนื่อง โดยตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจริง ได้แก่ ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างวิธีการสอนกับบริบทผู้เรียน การขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือข้อจำกัดด้านโครงสร้างชั้นเรียน ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้ผลการวิจัยเชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องอาศัยการวิจัยที่เกิดจากการปฏิบัติจริง (Practice-based Research) และการเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการเชิงวัฏจักรที่ประกอบด้วยขั้น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งช่วยให้ผู้สอนสามารถตรวจสอบการปฏิบัติของตนเองอย่างเป็นระบบ และนำผลการสะท้อนคิดไปสู่การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทจริงของผู้เรียน

3. แนวคิดของ Neck และ Greene (2011) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการในงานวิจัยนี้ยึดแนวคิดของ Neck และ Greene ที่มองการประกอบการเป็นวิธีคิดและวิธีปฏิบัติ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่าน

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและการลงมือปฏิบัติจริง ประกอบกับกรอบสมรรถนะการประกอบการของคณะกรรมการอธิการยุโรป (EntreComp) เพื่อกำหนดทักษะที่ผู้เรียนพึงพัฒนาอย่างเป็นระบบ

4. แนวคิดของ Deci & Ryan (2000) ที่เสนอว่าพฤติกรรมมนุษย์ในการพัฒนาตนเองของบุคคลมาจากการดำเนินชีวิตบุคคลที่มีความต้องการพื้นฐาน 3 ประการที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง ได้แก่ 1) ความเป็นอิสระในการกำหนดตนเอง (Autonomy) 2) ความสามารถหรือสมรรถนะ (Competence) และ 3) ความสัมพันธ์และการเป็นส่วนหนึ่ง (Relatedness) โดยปัจจัยทั้ง 3 ประการมีส่วนช่วยเสริมแรงจูงใจทั้งจากภายใน (Intrinsic Motivation) และแรงจูงใจจากภายนอก (Extrinsic) ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Kemmis, McTaggart & Nixon (2014) ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้วยเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning Approach) ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติ ผู้สอนจึงต้องมีการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) หรือที่เรียกว่าวงจร Plan □ Act □ Observe □ Reflect (PAOR) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และใช้แนวคิดของ และใช้แนวคิดของ Neck & Greene (2011) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้านการประกอบการเป็นกระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์และวิถีปฏิบัติของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือทำจริง การเผชิญกับความไม่แน่นอน และการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบ สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวคิดนี้มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปประยุกต์ในการหาเหตุผลในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสร้างแนวคิด ความหมาย และเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงและร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่มาจากการเรียนการสอนโดยเฉพาะในห้องเรียนขนาดใหญ่ในวิชาศึกษาทั่วไปที่มีผู้เรียนจำนวนมาก การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนและคุณภาพการเรียนการสอนแบบเชิงรุกต้องให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวคิดของ Kemmis, McTaggart & Nixon มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในบริบทการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีลักษณะเป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่ มีความซับซ้อนและต้องการแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทจริงของการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart ประกอบด้วยวงจรการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) โดยวิธีดำเนินการวิจัยมีส่วนประกอบสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจเบื้องต้น ดังนี้

1. เนื้อหา (Content Aspect) เป็นมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์เชิงประเด็น โดยนำเสนอสรุปเพื่อให้เห็นภาพเชิงประเด็นในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informants) คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกตัวที่จำนวน 13 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอนโดยตรง
3. พื้นที่ (Research Area) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตของมหาวิทยาลัยทักษิณวิทยาเขตสงขลา ที่จัดตารางเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปให้เป็นห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ คือ มินิสิตลงทะเบียนเรียนมากกว่า 150 คน
4. เครื่องมือวิจัย (Research Instruments) ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) และแบบสังเกต (Observation Form) ที่ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสนทนากลุ่ม ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยขั้นตอนที่ผู้วิจัยออกแบบไว้เพื่อให้เหมาะสมและถูกต้องตามกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับดำเนินการใน 4 ขั้นตอน รายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ขั้นการวางแผน (Plan) เป็นการวางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อปฏิบัติในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่ทำให้สามารถทำการศึกษาสภาพปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนขนาดใหญ่ จะใช้การสังเกตร่วมกับแบบฝึกปฏิบัติตามที่ระบุใน มคอ.3 โดยสังเกตหลาย ๆ ประเด็น ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วม การสื่อสารของกลุ่ม การฝึกปฏิบัติแล้วได้ผลงานที่เกิดจากคิดวิเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ การเตรียมความพร้อมข้อมูลของกลุ่ม เป็นต้น รวมทั้งเพื่อวิเคราะห์บริบทของผู้เรียนและทรัพยากรการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เหมาะสมกับชั้นเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ Think-Pair-Share, Flipped Classroom การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำเสนอผลงานของกลุ่ม โดยจัดกลุ่มเรียนกลุ่ม 8-12 คน และอนุญาตให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ โดยผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการ และใช้แบบสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือวิจัยและเกณฑ์ประเมินผลตามกระบวนการวิจัย

5.2 ขั้นการปฏิบัติ (Act) ผู้วิจัยซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนและเก็บรวบรวมข้อมูลไปพร้อมกันได้ทำการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน มคอ.3 และนิสิตรับทราบวิธีการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าในการจัดการเรียนการสอนมีการบรรยายเพื่อให้ความรู้และทำความเข้าใจเป็นเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที หลังจากนั้นจึงให้เข้ากลุ่มทำกิจกรรมกลุ่มละ 8-10 คน ทุกคนทำกิจกรรมผ่านการเรียนรู้แบบกลุ่มด้วยการระดมสมองของกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ในกลุ่ม เรียนรู้จากกรณีศึกษาที่กลุ่มได้เตรียมมาในเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยแต่ละกลุ่มสามารถเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้ด้วยตนเองตามที่ได้ฟังการบรรยาย ทุกคนสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่มตามรูปแบบกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้ออกแบบไว้เมื่อเสร็จกิจกรรมของกลุ่มแล้วให้นำเสนอแนวปฏิบัติในการบริหารทรัพยากรมนุษย์หน้าชั้นเรียน

5.3 ขั้นการสังเกต (Observe) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมโดยเข้าไปเรียนรู้และฟังแต่ละกลุ่มว่ามีความเข้าใจและวางแผนการทำงาน คิดและวิเคราะห์กิจกรรมที่ออกแบบมาได้มากน้อยเพียงใด เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์การงานกลุ่มในขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรม เมื่อทำกิจกรรมเสร็จผู้สอนได้ใช้แบบสนทนากลุ่มชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสนทนากับกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติเสร็จในเวลาที่กำหนดและมีความเต็มใจให้ผู้วิจัยเข้าไปพูดคุยสนทนาก่อนและหลังการทำกิจกรรม และทำการบันทึกสะท้อนผลการสอนของผู้วิจัย

5.4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflect) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพเพื่อสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ โดยภายหลังแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่ม ผู้วิจัยจัดทำสรุปปัญหาและแนวทางปรับแก้ไขที่ควรปรับปรุงโดยสะท้อนผลเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้เห็นมุมมองใหม่และนำข้อมูลไปจัดทำบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ให้ผู้สอนคนอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับผู้วิจัยนำผลการสะท้อนไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรอบปีการศึกษาถัดไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis)

7. การตรวจสอบข้อมูล (Data Verification) ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องหรือไม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล รายละเอียดในการทำการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ดังนี้ (Sudthjnarakong, 2018)

7.1 แหล่งเวลา (Time) เป็นการตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ทำวิจัยในชั้นเรียนวิชา คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

7.2 แหล่งสถานที่ (Place) เป็นการตรวจสอบยืนยันว่าผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในภาคใต้ของประเทศไทยจริง

7.3 แหล่งบุคคล (People) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากนิสิตชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปมาแล้วอย่างน้อย 2 รายวิชาและเรียนในห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ คือ มีนิสิตเรียนร่วมกันมากกว่า 150 คน และสามารถตรวจสอบจากโครงสร้างของรายวิชาที่ระบุห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนและทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยเข้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

1) การศึกษาปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เฉพาะรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระหรือประเด็น (Theme) ที่เป็นมิติของกลุ่มคำที่เป็นข้อมูลใหม่ที่ศึกษาปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ จำนวนผู้เรียนมากเกินไป เรียนรู้แบบบรรยายมากกว่าพัฒนาทักษะอย่างจริงจัง สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดทักษะการประกอบการทำได้ยากขาดการสะท้อนกลับ การเรียนรู้เน้นเนื้อหามากกว่าพัฒนาทักษะ และเมื่อทำงานกลุ่มขาดการร่วมคิดและแก้ปัญหาการทำงาน

จากผลวิเคราะห์ข้างต้นผู้วิจัยนำเสนอโดยจัดทำแบบสรุปแสดงเป็นแผนภาพสุดท้ายเชิงประเด็น (Final Thematic Analysis) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แก่นสาระที่เป็นประเด็นมุมมองปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่

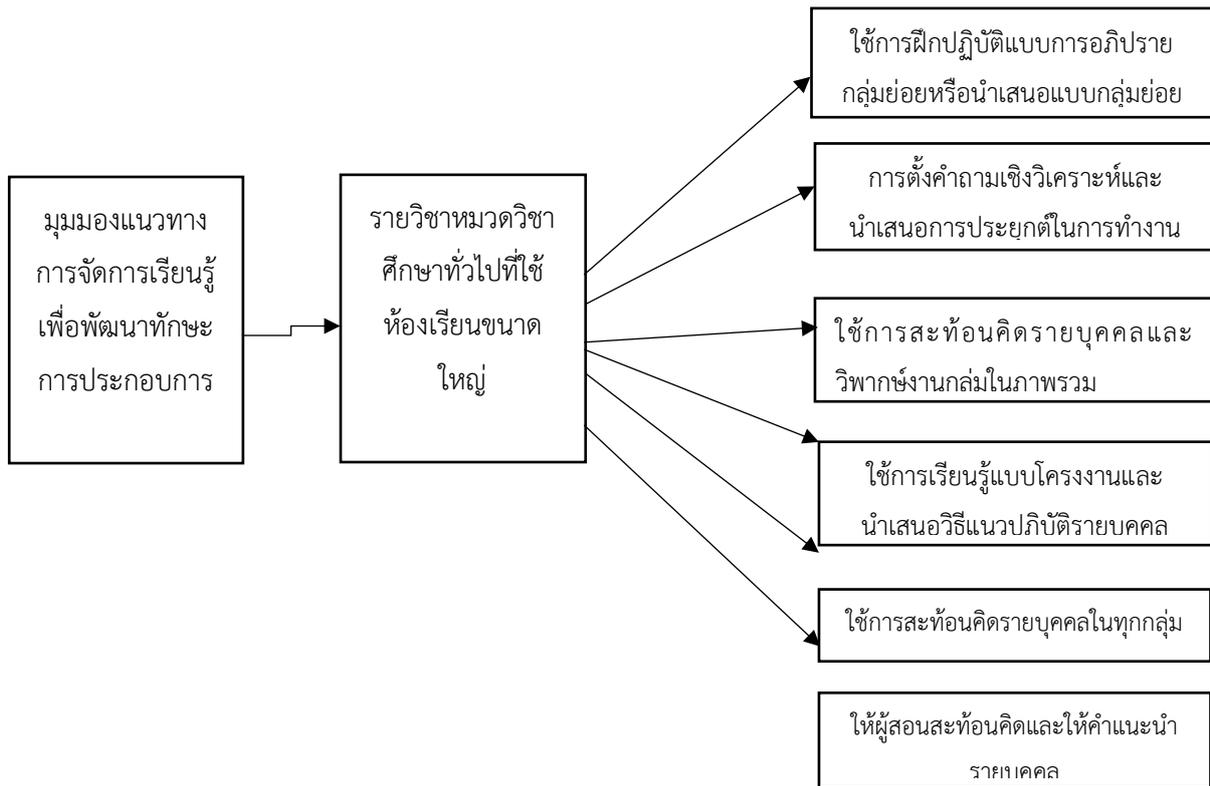
แก่นสาระที่เป็นประเด็น (Theme) สุดท้าย	Sub-theme	Sub-theme
1) จำนวนผู้เรียนมากเกินไป	ผู้เรียนหลากหลาย มาจากหลักสูตรต่างกัน มีจำนวนมาก	หลายคนเกิน ไม่สนิทกัน เป็นคนละเอากัน ไม่ได้ฟัง เพื่อนชวนคุย
2) เรียนรู้แบบบรรยายมากกว่าได้พัฒนาทักษะอย่างจริงจัง	ฟังบรรยายมาก กิจกรรมให้คิดแล้วแสดงความเห็นเป็นกลุ่ม	ฟังเนื้อหาตามบทเรียน ฝึกปฏิบัติตามโจทย์ที่ให้
3) สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้	เป็นห้องบรรยาย ห้องใหญ่ เพื่อนชวนคุยทำงานกลุ่มยาก กลุ่มใหญ่	คนเยอะไป ไม่อยากแสดงความคิดเห็น กลัวขัดแย้งกัน ไม่สนิท
4) การวัดทักษะการประกอบการทำได้ยากขาดการสะท้อนกลับ	ทำกิจกรรมเสร็จส่งงานได้คะแนน แลกเปลี่ยนเฉพาะในกลุ่ม	ไม่รู้ว่าได้ทักษะการประกอบการ แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติในกลุ่ม

5) การเรียนรู้เป็นการเน้นเนื้อหา มากกว่าการพัฒนาทักษะการ ประกอบการ	เป็นการบรรยาย ทำงานกลุ่มเพื่อคิด วิเคราะห์ คิดบางคนไม่ได้คิด ไม่ได้ฟัง บรรยาย	เพื่อนไม่เอาความคิดเรา รู้สึกไม่สบาย ใจ ไม่อยากเถียงกันเอง บางครั้งไม่เข้าใจโจทย์ให้ทำอะไร
6) การทำงานกลุ่มขาดการร่วม คิดและแก้ปัญหาในการ ทำงานกลุ่ม	ทำงานกลุ่มเพื่อคิดวิเคราะห์ ได้คิดกัน ไม่มีใคร บางคนไม่ได้คิด	มาจากต่างคณะ คิดไม่ออกถามพี่ TA ช่วยได้ประสาน เชื้อชื่อ ให้โจจักษ์

จากตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์เชิงประเด็นมุมมองปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ปัญหาและสภาพการจัดการเรียนการสอน คือ การมีผู้เรียนจำนวนมากทำให้เป็นปัญหาด้วยไม่สนิทไม่รู้จักกันเพราะมาจากต่างหลักสูตร ในการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายมากกว่าการฝึกปฏิบัติที่แม้เป็นการฝึกปฏิบัติแต่อาจารย์เข้าไม่ถึงทุกกลุ่ม นำเสนอเพียง 1-2 คนในกลุ่มและไม่มีผลสะท้อนกลับจากผู้สอน อีกทั้งสภาพห้องเรียนที่เป็นห้องบรรยายขนาดใหญ่ทำให้ไม่มีพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติทำให้ไม่สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม และการวัดทักษะการประกอบการทำได้ยากด้วยเป็นการบรรยายและทำงานกลุ่มตามโจทย์ที่อาจารย์ให้ หลายคนไม่ได้ช่วยคิดแต่ทำตามเพื่อนในกลุ่ม การบรรยายเน้นเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติเป็นการแสดงความคิดเห็นแล้วนำเสนอหน้าชั้นทำให้ขาดความร่วมมือในกลุ่มด้วยมีผู้นำกลุ่มหลายคนจึงไม่แสดงความคิดเห็นด้วยกังวลเรื่องความขัดแย้งในการคิดวิเคราะห์มากกว่า

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปสามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในภาคใต้ของประเทศไทย

ผลวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสนทนากลุ่มแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์เชิงประเด็นเนื้อหาโดยนำมาจัดกลุ่มคำและจัดทำเป็นประเด็นใหม่ที่สร้างความเข้าใจที่ง่ายขึ้น โดยนำข้อมูลเชิงเนื้อหา มาแปลความให้เป็นภาษาเขียนและสกัดเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ๆ จัดทำลงไปในแผนภูมิรูปภาพ (Thematic Map) และทำการสรุปผลสุดท้ายเชิงประเด็น (Final Thematic Map) เป็นภาพ ดังแสดงในภาพที่ 1-1 ที่สามารถอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาเป็นประเด็น ๆ ได้โดยง่าย

ภาพที่ 1 แผนภูมิรูปภาพสุดท้ายเชิงประเด็นมุมมองแนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่

จากภาพที่ 1 แผนภูมิรูปภาพสุดท้ายเชิงประเด็นมุมมองแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 พบว่า จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง และการตั้งคำถามเชิงคิดวิเคราะห์เพื่อลดบทบาทการเรียนรู้แบบรับฟังเพียงอย่างเดียวในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อให้บัณฑิตทั้งกลุ่มสามารถเรียนรู้และทำงานเป็นทีม ใช้การสะท้อนคิดรายบุคคลในกลุ่มและให้อาจารย์เป็นผู้วิพากษ์และให้คำแนะนำวิธีการของแต่ละคนในกลุ่ม

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ผลวิเคราะห์ปัญหาและสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีห้องเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ จำนวนผู้เรียนมากเกินไป เรียนรู้แบบบรรยายมากกว่าพัฒนาทักษะอย่างจริงจัง สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมต่อ การทำกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดทักษะการประกอบการทำได้ยากขาดการสะท้อนกลับ การเรียนรู้เน้นเนื้อหามากกว่าพัฒนาทักษะ และเมื่อทำงานกลุ่มขาดการร่วมคิดและแก้ปัญหการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kerr (2011) ที่พบว่าในชั้นเรียนขนาดใหญ่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนลดลงและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดกิจกรรมเชิงรุก อีกทั้งในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนขนาดใหญ่ต้องใช้พื้นที่มากทำให้เห็นได้ชัดว่าพื้นที่ในห้องเรียนขนาดใหญ่

ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมที่ต้องมีความเคลื่อนไหวและปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gibb (2002) ที่พบว่าทักษะการประกอบการเป็นทักษะเชิงกระบวนการ (*process-based skills*) ไม่สามารถวัดได้ดีด้วยการบรรยายและการสอบด้านเนื้อหาที่เรียนแต่ด้านเดียวผู้สอนต้องหาวิธีการ สร้างแบบและใช้วิธีประเมินแบบมีการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และปรับแก้ไข นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Neck & Greene (2011) ที่พบว่าการพัฒนาทักษะการประกอบการให้ได้ประสิทธิผลผู้สอนต้องอาศัยการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้สอนต้องแสดงบทบาทอาจารย์โดยการชี้แนะ วิพากษ์ และให้แนวคิดมากกว่าเน้นการประเมินผลเพื่อให้คะแนนแบบมาตรฐานภาพที่

2. ผลวิเคราะห์ที่พบว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง และการตั้งคำถามเชิงคิดวิเคราะห์เพื่อลดบทบาทการเรียนรู้แบบรับฟังเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bonwell & Eison (1991) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ควรลดการบรรยายที่ผู้เรียนต้องฟังฝ่ายเดียวให้เป็นการเสริมแนวคิดจากฝ่ายผู้เรียนรู้เพื่อให้พวกเขาได้ร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ และนำเสนอการแก้ปัญหาจากฝ่ายผู้เรียนโดยผู้สอนสะท้อนคิดและให้มุมมองเพื่อให้เกิดความหลากหลายทางแนวคิด และเสริมด้วยกิจกรรมที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนรู้จึงจะทำให้การเรียนในห้องเรียนขนาดใหญ่ได้ผลสำเร็จ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Freeman et al. (2014) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การตั้งคำถามระหว่างเรียน การแก้ปัญหาเชิงสถานการณ์สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชั้นเรียนขนาดใหญ่หากมีการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและยังสามารถลดการเรียนรู้แบบฟังอย่างเดียวที่สำคัญสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมเมื่อต้องทำงานกลุ่มในชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายโดยถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องแก่อาจารย์ผู้สอนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้ห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่เพื่อออกแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะการประกอบการของผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 อาจารย์ผู้สอนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่ สามารถฝึกปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและประยุกต์เพื่อการแก้ปัญหามารจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ได้อย่างมีคุณภาพ

2. การทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ทำวิจัยในหัวข้อ เรื่อง การสร้างบรรยากาศที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่ในมหาวิทยาลัย

2.2 ทำวิจัยในหัวข้อ เรื่อง รูปแบบการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 2 โดยใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Reports.

- Chaichan, S., Tantawutho, V., & Wattana, J. (2019). Learning Activity for Enhancing Self-directed Learning Abilities for Non-formal Education Student by Using Khit-pen Process. *Christian University of Thailand Journal*, 25(4), 29-42.
- Cochran, W. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). Singapore: John Wiley & Sons
- Gibb, A. A. (2002). In Pursuit of a New “Enterprise” and “Entrepreneurship” Paradigm for Learning. *International Journal of Management Reviews*, 4(3), 233–269.
<https://doi.org/10.1111/1468-2370.0008>
- Freeman, S., et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415.
<https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111>
- Janha, P., & Prabaripai, A. (2015). Factors Affecting the Needs for Master’s Degree Studies at Kasetsart University. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(1), 291-318.
- Jitanan, B. (2003). *Social Science Research*. (3rd ed). Bangkok: Kasetsart Univesity Press
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner* (3rd ed.). Deakin University Press.
- Kerr, A. (2011). *Teaching and learning in large classes at Ontario universities: An exploratory study*. Higher Education Quality Council of Ontario.
<https://heqco.ca/wp-content/uploads/2020/03/Teaching-and-Learning-in-Large-Classes-ENG.pdf>
- Neck, H. M., & Greene, P. G. (2011). Entrepreneurship Education: Known Worlds and New Frontiers. *Journal of Small Business Management*, 49(1), 55–70. <https://doi.org/10.1111/j.1540-627X.2010.00314.x>
- Sandmaung, M, & Darawong, C., (2017). Students’ Expectation, Perception, and Satisfaction with Service Quality of International Programs of Thai Universities. *Journal of Business Administration the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 6(1), 130-143.
- Thaksin University. (2024). Thaksin University Annual Report. Songkhla: Thaksin University.